

Joaquim Cusí

HISTÒRIA
D'UN ÀTOM

Edició de Daniel Genís

HISTÒRIA D'UN ÀTOM

Col·lecció NITROS ^{MÍNIMA}

«Història d'un àtom» es va publicar per primer cop amb el pseudònim d'Abel a Fantasies i contes per a gent jove, Gràficas Marina, Barcelona, 1961.

Edició digital: setembre de 2020

© d'aquesta edició: El Biblionauta
© del text: hereus de Joaquim Cusí
© de l'edició: Daniel Genís, 2020

Maquetació i disseny: El Biblionauta

ELBIBLIONAUTA
www.elbiblionauta.com
info@elbiblionauta.com

Aquest conte és una edició no venal per als subscriptors del web elbiblionauta.com. Res t'impedeix tornar a vendre'l ni compartir-lo amb altres persones, és clar, i no podem fer res per evitar-ho. No obstant això, si t'ha agradat i creus que val la pena, recomana als teus amics que el comprin. Al cap i a la fi, no és que tingui un preu exageradament alt, oi?

Història d'un àtom

Entorn meu tot era silenciós; vivia un dels moments plàcids en què es deixa córrer el temps, en què cap sensació, ni de tristesa ni d'alegria, no emboteix el cervell; un d'aquests moments blancs en què ni es pensa, ni es medita, ni es projecta ni s'intenta res. En aquest estat, l'agudesa de percepció del magí s'aguditza; quan està tranquil l'interior d'un, es fa més perceptible el món exterior.

En vaga estava el cos, en vaga estava l'esperit. Els cervells que passen per situacions d'abstracció són, generalment, els més afinats, aquells el sistema nerviós dels quals està sempre en tensió, aquells que tenen més potència perceptiva i receptiva.

Trobant-se desvagats, doncs, dos àtoms en el cervell, tots dos iniciaren una conversa, que el meu conscient pogué sorprendre des del seu començament.

Un d'ells deia: «Ens ha costat d'arribar on som; de trobar-nos allotjats a la part noble de l'ésser més perfecte que habita aquest planeta.» «En quina forma s'ha fet la teva evolució?», preguntà un àtom a l'altre. «És llarg de contar-ho —respongué l'interlocutor—; però, ja que ens és concedit un repòs (i tant de bo aquest repòs sigui llarg), m'entretindrè a contar-te quina ha estat la meva evolució.

»En el llarguíssim espai de temps en què aquest planeta es trobava en estat d'incandescència no hi havia res estabilitzat: composicions i descomposicions es produïen a cada instant; i la massa de matèria en fusió es transformava d'uns cossos en altres, d'una manera continuada. En aquest estat, vaig passar a formar part d'un nombre infinit de molècules.

Vingué el refredament de la terra, i jo, àtom de carboni, vaig ésser acoblat a un d'oxigen d'una manera estable, i vaig formar una molècula que esdevingué sòlida, i que a la vegada formà part de la crosta exterior de la terra.

»Així vaig romandre un temps perllongadíssim, que no puc precisar. Fou un ostracisme sense pena ni glòria. Molècules incomptables iguals a la meva no n'han sortit encara ni possiblement en sortiran mai.

»La nostra molècula romangué llarguíssim temps incommutable; un bon dia, fou alliberada de l'aglomeració en què es trobava; al cap de molt i molt de temps romangué disgregada i conegué la humitat i es posà en contacte amb la vida. L'arrel d'un vegetal m'absorbí i vaig passar a formar part d'un arbre.

»És un goig de passar del no ésser a la vida, de la inactivitat al moviment, de la inconsciència a l'existència conscient. Jo, feta saba d'un vegetal, circulava des de les arrels fins a l'expandiment de les fulles; era ja conscient del goig que produeix la frescor de l'aire de la matinada, del benestar que dóna l'escalfor del sol, de la carícia de la pluja, del repòs de la nit i del feinejar del dia. Quin plaer és, ésser saba!

»Aquest goig no durà gaire. Vingué un cert moment que vaig quedar fixat al tronc. Altra vegada la inactivitat; servir en actitud passiva, per alguna cosa. Sembla que aquesta és la missió dels àtoms i de les molècules.

»L'arbre, ja corpulent, fou tallat. Quan l'arbre anava creixent encara vibrava en el seu cos la vida, ens sotraguejaven les ventades, sentíem el fred i la calor, apreciàvem el pas de la nit i del dia, ens abrandava amb el seu plaer el goig de viure; mes, ja privat de vida, sense saba i sense humitat, els àtoms que integraven l'arbre apreciàrem la basarda desoladora de la mort!

»El tronc sencer, després de capolades les branques, fou destinat a sostenir el sostre d'una casa. No puc precisar el temps que romanguérem en la inactivitat. Pacientment resistíem el pes que damunt nostre fou carregat; fins que l'abandó, l'atac dels corcs, els estralls de les humitats i la podridura acabaren amb l'enrunament de l'edifici ja vell, i nosaltres, els

cairats, fórem cremats. Conscients com ja érem, el llarg ostracisme passat fou un calvari.

»La crema fou un deslliurament: altra vegada la llibertat. En forma de cendra vaig ésser portat a un hort i absorbit per una hortalissa, i així vaig poder gaudir novament del plaer de la vida.

»Em va acariciar altra volta la besada de l'aire, i el dolç escalf del sol i la frescor de l'aigua; de nou fet saba, anava de les arrels a les fulles una i moltes vegades; vaig delectar-me fruit de la delícia de l'existir, del florir i del fruitar, d'unir-me a altres àtoms per formar compostos complicats emmagatzemadors de calor i d'energia, de conèixer els alts fins pels quals fou creada la matèria; finalment vaig ésser fixat a una llavor i recollit per l'amorosa mà de l'home i curosament guardat amb quantitats d'altres granes.

»Al seu temps la llavor fou manipulada, transformada, ingerida i digerida, i la molècula en forma de gas carbònic, de què formava part, tingué el privilegi d'anar a parar a la sang, noble líquid destinat a nodrir el cos de l'home, la més alta creació de l'univers.

»Vaig romandre llarg temps essent un element de la sang. I quina varietat més rica de compostos integren aquest líquid nodridor! La nostra molècula fou destinada a formar part de substàncies on figuraven complicats elements. He visitat tot el cos humà: l'estómac, el fetge, la melsa, els ronyons, d'on eren separades totes les matèries innecessàries i que podien destorbar el normal funcionament de l'organisme, i també bona part de les glàndules.

»He passat per l'oïda, pels ulls, pels pulmons, pel cor, des d'on, naturalment, érem enviats a circular per l'organisme per a nodrir-lo.

»Quin, feinejar, quin goig, quina alegria, quina cura, en exercir amb encert les funcions que ens eren encomanades!

»Finalment, he estat fixat en el cervell, la part més noble, on resideix la intel·ligència, el rector i regulador de totes les funcions del cos, ajudat pel sistema nerviós.

»He estat un àtom afortunat. Com me plau de comprendre i ésser conscient! Amb quin goig m'és plaent de recordar la vida passada!, una

vida llarguíssima i evolucionada; de la massa incandescent on tot era incert, sense forma, en potència, fins a arribar a l'estat en què ara em trobo, on tot és estabilitat, ordre, consciència, equilibri, seny, raó!

»El meu desig d'ara, fóra de transcendir la matèria: deixar la forma material i passar a la immaterial. En el cervell he après a conèixer la realitat d'aquesta forma d'existència. Les vibracions nervioses que llança aquest òrgan noble no són matèria; són vibracions subtils, nexes entre la matèria i l'esperit, entre l'existència material i la divina.

»Esperem; doncs. Tant de bo que en la propera evolució, en lloc de romandre jo entre les cendres com quan es disgregà el vegetal de què formava part, pugui difondre'm per l'espai i formar part de l'aire, d'aquest mateix aire que en altre temps tant m'acaricià; saturar-me de sol, de la calor d'aquest mateix sol que un dia féu vibrar la meua íntima estructura, profunditzar els espais siderals que el cervell es complau a imaginar i evocar aquests misteriosos espais que transcendeixen la condició humana, màxima organització de la vida en aquest planeta.»

Joaquim Cusí

Llers, Alt Empordà, 3 de maig de 1879 — Barcelona, 21 de maig de 1968. Es llicencià a Barcelona el 1911. Establert a Figueres, a instàncies de l'oftalmòleg Francesc Agulló desenvolupà la preparació de la pomada oftàlmica a l'òxid groc de mercuri (fórmula de Pagenstecher), que obtingué una àmplia difusió arreu del món i li permeté desenvolupar una empresa farmacèutica familiar, especialitzada en productes oftàlmics. Traslladada l'empresa al Masnou, adquirí el 1921 l'apotecaria del monestir benedictí de Santa Maria la Real de Nájera (Logronyo), reinstal·lada al Masnou com a museu de farmàcia i medicina. El 1925 fundà els Laboratoris del Nord d'Espanya (els quals, després de la seva mort, reberen el nom de Laboratoris Cusí, SA), que dirigí amb el seu cosí Rafael i que arribaren a ser líders del sector oftalmològic a l'Estat espanyol. El 1995 l'empresa fou adquirida per Alcón, filial del grup Nestlé. El 1958 Joaquim Cusí ingressà a la Reial Acadèmia de Farmàcia de Barcelona. Fou també membre de la germandat de Poblet.

Com a curiositat en la seva biografia, cal destacar que l'any 1961, amb el pseudònim d'Abel, va publicar dins de *Fantasies i contes per a gent jove* dos relats de caure fantàstic, «Història d'un àtom» i «Un viatge a l'imperi dels astres», acompanyats d'uns dibuixos a ploma de la prestigiosa il·lustradora i escriptora especialitzada en llibres infantils Elvira Elias.

Col·lecció NITROS MÍNIMA

Totes les publicacions

1. «El codi de la No-llei», de Frederic Pujulà.
2. «La vetlla dels morts», de Joaquim Ruyra.
3. «La vedellada de míster Bigmoney», de Pere Verdaguer.
4. «Història d'un àtom», de Joaquim Cusí.